

СИЛАБУС

Назва дисципліни: Управління конкурентоспроможністю організацій

Мета: полягає в формуванні комплексу спеціальних знань і вмінь, що базується на розумінні факторів та механізмів забезпечення сильних конкурентних позицій організацій на ринку за рахунок посилення конкурентних переваг, оволодінні принципами, методами підвищення конкурентоспроможності та навичками управління конкурентоспроможністю, необхідними для професійної діяльності.

Зміст програмних компетентностей

ЗК 01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

СК 02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

СК 05. Здатність володіти сучасною методологією, методикою та методами наукового дослідження у галузі менеджменту та адміністрування, зокрема з використанням кількісних методів аналізу та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій

СК 06. Здатність інтерпретувати результати дослідження у галузі менеджменту та адміністрування, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики їх впровадження в середовищі господарювання та соціокультурному середовищі, перспективи подальших досліджень

СК 07. Здатність моделювати, здійснювати й оцінювати ефективність систем менеджменту організацій та проектувати заходи щодо їх вдосконалення відповідно до потреб роботодавця.

Зміст програмних результатів навчання

РН-2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН-4. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів

РН-10. Обирати технології управління залежно від цілей і завдань, що вирішуються в процесі діяльності підприємства, рівня розвитку його організаційної структури.

РН-11. Володіти методами та методиками проектування та організації спільної діяльності управлінців та їх підлеглих, впроваджувати інноваційні прийоми в процес управління організацією, у тому числі у підприємницькому міжнародному середовищі.

Мова викладання	Семестр	Кредити ECTS / Тип дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Викладач	Навчальне навантаження
Укр.	III	3 / вибіркова	Тараненко І.В., д.е.н., проф.	90 год. (15 год. лекцій, 15 год. практичних занять, 60 год. самостійної роботи)

Результати навчання	Методи викладання, навчання	Форми оцінювання (поточний та підсумковий контроль)
РН 1. Володіти теоретичними та методологічними засадами управління організаціями в умовах глобалізації;	Проблемна лекція Дискусія Робота в малих групах	Презентація в малих групах
РН 2. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити проблеми менеджменту як фактора підвищення ефективності діяльності українських підприємств та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування;	Проблемна лекція Кейс стаді	Презентація кейс стаді
РН 3. Критично оцінювати та обирати технології управління залежно від цілей і завдань, що вирішуються в процесі діяльності підприємства, рівня розвитку його організаційної структури при управлінні діяльністю, оцінці бізнес-середовища в контексті прийняття управлінських рішень;	Проблемна лекція Практичне завдання	Презентація результатів практичного завдання
РН 4. Володіти методами та методиками проектування та організації спільної діяльності управлінців та їх підлеглих, впроваджувати інноваційні прийоми в процес управління організацією з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів	Проблемна лекція Кейс стаді Проблемні ситуації	Презентація кейс стаді Вирішення проблемних ситуацій
РН 5. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту	Обговорення власних наукових досліджень у	Участь в обговоренні, презентація результатів

Оцінка

Підсумкова оцінка по дисципліні виставляється за 100-бальною шкалою за поточними оцінками.

Теми	Максимальна кількість балів
Тема 1	10
Тема 2	10
Тема 3	10
Тема 4	10
Тема 5	10
Тема 6	10
Тема 7	10
Тема 8	10
Модульна КР	20
Усього за роботу на практичних заняттях	100

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ECTS	Шкала рейтингу Університету імені Альфреда Нобеля	Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (дуже добре)
C	75-81	4 (добре)

D	67-74	3 (задовільно)
E	60-66	3 (достатньо)
FX	35-59	2 (незадовільно) – потрібно допрацювати матеріал перед тим, як складати
F	1-34	2 (незадовільно) – з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань здобувачів

Оцінка	Критерії оцінки
90-100%	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
75-89%	В цілому володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
60-74%	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1-59%	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Зміст

Тема 1. КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКОВОЇ СИСТЕМИ

Сутність конкуренції в ринковій економіці. Еволюція теоретичних підходів до конкуренції (класичний, неокласичний, інституціональний, еволюційний). Структури ринків і типи конкуренції: досконала конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, монополія. Механізми цінової та нецінової конкуренції. Фактори, що формують конкурентне середовище. Вплив глобалізації, цифрових технологій та інновацій на характер конкуренції. Трансформація ринку під впливом нових технологічних укладів.

Тема 2. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ (ПІДПРИЄМСТВА)

Поняття конкурентоспроможності на рівні продукції, підприємства, галузі. Основні характеристики конкурентоспроможного підприємства. Критерії, рівні, індикатори конкурентоспроможності. Внутрішні та зовнішні фактори впливу. Взаємозв'язок між якістю продукції, ефективністю управління та ринковими позиціями. Модель «5 сил Портера» як інструмент стратегічного аналізу ринку. Значення конкурентної диференціації для забезпечення сталого успіху.

Тема 3. КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ І ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методи аналізу конкурентного середовища та позиціонування підприємства. SWOT, SPACE, BCG, GE, benchmarking, GAP-аналіз. Порівняння з ключовими конкурентами. Ідентифікація сильних і слабких сторін підприємства. Визначення ключових конкурентних переваг. Побудова системи оцінки конкурентоспроможності: кількісні та якісні показники. Роль стратегічної аналітики в прийнятті управлінських рішень.

Тема 4. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

Принципи побудови системи управління конкурентоспроможністю. Функції, завдання та інструменти управління. Зв'язок стратегічного, тактичного та оперативного рівнів управління. Механізми моніторингу та адаптації до змін зовнішнього середовища. Роль стратегічного планування, інноваційного менеджменту, управління змінами. Інституційні аспекти управління конкурентоспроможністю.

Тема 5. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Типологія конкурентних стратегій: Портер, Котлер. Стратегії лідерства за витратами, диференціації, фокусування. Побудова стратегії на основі конкурентних переваг та ринкових можливостей. Поведінкові моделі підприємств: лідер, челенджер, послідовник, нішер. Бар'єри та ризики впровадження конкурентних стратегій. Адаптація стратегій до турбулентного середовища.

Тема 6. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Конкурентні переваги як основа ринкової стійкості. Ресурси, ключові компетенції, унікальні здібності. Роль інновацій, бренду, репутації, клієнтського досвіду. Сталий розвиток конкурентних переваг. Цифровізація як інструмент створення нових джерел конкурентності. Вплив екосистем, партнерств, ланцюгів поставок. Трансформація переваг у динамічному бізнес-середовищі.

Тема 7. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Інтеграція стратегічного, операційного та функціонального управління. Роль організаційної структури, процесного підходу та корпоративної культури. Інструменти управління: KPI, Balanced Scorecard, CRM, ERP. Використання цифрової аналітики та платформ для прийняття рішень. Значення лідерства, мотивації персоналу, знаннєвого менеджменту для підвищення конкурентоспроможності.

Тема 8. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Глобальні виклики: цифровізація, зміна клімату, ESG-стратегії, індустрія 4.0. Зелена трансформація та циркулярна економіка. Вплив пандемій, воєн, економічних криз на конкурентоспроможність. Посткризові моделі відновлення. Роль міжнародних індексів та рейтингів (GCI, IMD, WEF). Напрями формування конкурентних переваг майбутнього. Актуальні дослідницькі напрями у сфері конкурентоспроможності.

Література

1. Леськів Г. З., Франчук В. І., Левків Г. Я., Гобела В. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.
2. Стойко І.І. Шерстюк Р.П. Управління конкурентоспроможністю. Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2021. 156 с.
3. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник. Харків.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
4. Балдинюк В.М. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 42.
5. Березіна Л.М., Варахсіна О.В., Олійник А.С., Рак А.Г. Теоретико-методологічні основи управління конкурентоспроможністю підприємства. Агросвіт. 2021. № 21-22. С. 35-42.
6. Вакуленко, Ю. В., Олійник, А. С., & Гевленко, О. Є. (2018). Системна характеристика управління конкурентоспроможністю підприємства. Агросвіт, 18, 10-15.
7. Вербівська Л.В. Теоретичні засади управління конкурентоспроможністю підприємства в контексті системного підходу. Економічний простір. 2023. № 187. С. 78-83.
8. Злидник М. І. Теоретичні основи конкуренції та підходи до її трактування. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 36. С. 43-49.

9. Копитко М., Вінічук М. Конкурентоспроможність підприємств в умовах глобального інноваційного розвитку економіки. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. Вип. 3 (67). С. 62–68.
10. Лук'янчук О. М. Система управління конкурентоспроможністю підприємства: наукові підходи та практичні виклики. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2024. № 3-4. С. 110-116.
11. Сусліков, С. В., & Клименко, М. А. (2023). Система управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності. Економіка: реалії часу, 3 (67), 56-64.
12. В. Чан Кім, Рене Моборн. Стратегія блакитного океану. Як створити безхмарний ринковий простір і позбутися конкуренції. Видавництво «КСД», 2016.
13. Kotler, Ph, & Keller, K. (2006). Marketing Management. 12th ed. Pearson Prentice Hall, 813 p.
14. Porter, M. E. How Competitive Forces Shape Strategy. Harvard Business Review 57, no. 2 (1979): 137–145
15. Porter M. E. Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance. New York: The Free Press, 1992. 557 p.
16. Porter, M. E. On Competition. Harvard Business School Press. Boston, 1998.

Політика курсу **Політика оцінювання**

Здобувачі мають право складати *екзамени та заліки* з метою підвищення підсумкової оцінки з одної дисципліни у семестр за заявою.

Здобувачі вищої освіти мають право виражати власну думку і не погоджуватися з трактуванням подій, які висвітлюються в межах програмного матеріалу, але вони зобов'язані вивчити необхідний обсяг матеріалу згідно з вимогами до предмету. Здобувачі повинні нести відповідальність за виконання необхідних вимог до курсу і оволодіння необхідною кількістю знань.

Здобувач вищої освіти має право на апеляцію результатів підсумкового контролю. Здобувач подає заяву на ім'я проректора із забезпечення якості освітнього процесу протягом трьох робочих днів з дати оголошення результатів. У заяві слід вказати факти некоректності питань або необхідних відповідей на них, їх виходу за рамки програми, порушення викладачем процедури проведення контролю або недотримання ним описаної в програмі дисципліни методики виведення оцінки.

В результаті розгляду апеляції раніше виставлена оцінка може бути збережена, а може бути змінена як у бік підвищення, так і в бік зниження.

Політика щодо забезпечення академічної доброчесності

Під час опанування дисципліни здобувачі повинні дотримуватися академічної доброчесності. Відповідно до Закону України «Про освіту» *академічна доброчесність* – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Від здобувачів вимагається:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації під час виконання дослідницької роботи;
- відсутність запозичень інформації (спісування) при написанні письмових робіт;
- дотримання етичної поведінки по відношенню до інших здобувачів, викладачів та інших співробітників університету.

У разі порушення цих вимог, викладач має право звернутись для розгляду ситуації до Комісії з питань академічної доброчесності.

У разі неетичної поведінки викладача (образлива поведінка, сексуальні домагання, несправедливе оцінювання та ін.) здобувач також має право звернутись з заявою до Комісії з питань академічної доброчесності.

Будь-які прояви академічної недоброчесності неприпустимі. Викриття порушення академічної доброчесності під час виконання будь-якого завдання призведе до його нульової оцінки. Порушення академічної доброчесності при виконанні екзаменаційних завдань призведе до негативної оцінки за весь курс та можливого виключення з програми. Всі суперечливі питання, у разі їх виникнення, можуть бути врегульовані шляхом звернення до Комісії з академічної доброчесності та етики, відповідно до п.4.9 Положення про організацію освітнього процесу.

Політика курсу щодо супроводу аспірантів з особливими освітніми потребами

Аспіранти з особливими освітніми потребами мають право на індивідуальний підхід.

Можуть звертатися до викладача через електронну пошту або спеціальні функції платформи Google Classroom для обговорення індивідуальних потреб і корекції навчального процесу.

Якщо аспіранти потребують додаткової допомоги у виконанні завдань або адаптації навчальних матеріалів, можуть отримати додаткові консультації.

Якщо є труднощі з онлайн-навчанням, аспірантам можуть бути запропоновані додаткові консультації або інші формати взаємодії через онлайн-зустрічі.

Можуть звертатися до викладача для узгодження змін у термінах здачі завдань, якщо це необхідно для ефективного виконання завдань; всі зміни термінів будуть обговорюватися індивідуально, з урахуванням необхідності надання додаткового часу або змін в умовах виконання завдань.

Оцінювання проводиться на основі індивідуальних досягнень аспірантів.

У разі необхідності буде надана можливість звертатися за підтримкою до психологів або консультантів (кафедра психології та педагогіки), щоб подолати стрес або інші труднощі, пов'язані з навчанням. Всі питання щодо особливих освітніх потреб аспірантів будуть розглянуті в конфіденційному порядку, та інформація про особисті потреби не буде розголошуватися без згоди аспіранта/ки; всі зміни в умовах навчання, пов'язані з особливими потребами, будуть враховуватися виключно в межах наданого дозволу.

Можливе навчання за індивідуальним графіком, який оформлюється відповідно до п. 3.4 Положення про організацію освітнього процесу (<https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/pp-551-047-polozhennya-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-12-red.pdf>).

Пропозиції від здобувачів вищої освіти

Протягом вивчення дисципліни здобувач може звернутися до викладача з пропозиціями щодо вдосконалення курсу (доповнення тем, зміна форм оцінювання, обсяги завдань та ін.). Пропозиції можуть бути надіслані електронною поштою на адресу викладача (Тараненко Ірина Всеволодівна: taranenko@duan.edu.ua) або до гаранта ОНП (Митрофанова Ганна Яківна: gglukha@duan.edu.ua).